

A decorative border of lit candles surrounds the text. The border consists of 15 candles on each side, with 15 candles at the top and 15 at the bottom. Each candle is red with a yellow flame and a black shadow.

Урок пам'яті жертв ГОЛОДОМОРІВ

Тема : Урок пам'яті жертв голодоморів

Мета: визначити суть, причини та наслідки Голодомору 1932-1933рр.,
вшанувати пам'ять його жертв.

Хід уроку

I. Актуалізація опорних знань

- Сьогодні у нас урок пам'яті. Його проводять одночасно з нами в усіх школах нашої держави.

Прощу вас бути уважними і задуматись, що відбулося в Україні 82 роки тому і що витерпів український народ на шляху до незалежності.

II. Основна частина уроку

1. Вступ

- У світі сталося багато трагедій. Страшних трагедій.

Так, були різні війни, катастрофи, які забирали життя людей.

Коли гинуть люди від стихійного лиха, аварії літака чи потягу, виверження вулкану – це одне. Коли люди гинуть на війні, захищаючи свою Батьківщину від ворогів, - це друге. А коли люди гинуть від голоду – це зовсім інше.

Особливо – голоду, який створили навмисно. Ви вже знаєте, що в Україні родючі землі і вона багата хлібом. Ще нашу Україну називали «житницею Європи».

Хіба можна уявити, що народ – хлібороб помирає від голоду?

Хіба можна уявити, що людина збирала урожай, радувалась, що зможе прокормити свою родину, своїх дітей, а на наступний день влада все забирала, не лишаючи ані зернини, ані картоплини.

В ті часи жертвами ставали не окремі люди, винищувались цілі села. Від голоду помирали і старі, і молоді. Найстрашніше – помирали діти. У вересні 1933 року за шкільні парти не сіли близько 2/3 учнів. Вони не дожили до свого першого дзвоника.

Саме так влада поступила з мільйонами українців у ті далекі 30-ті роки минулого століття.

Людей свідомо морили голодом. Це злочин проти людини. Це злочин проти народу. Це злочин проти усього людства.

А чи так давно це сталося? Ні. Ще досі живі свідки тих часів. Серед них можуть бути ваші бабусі, дідусі. Запитайте у них, що вони знають про Голодомор.

Можливо ви почуєте від них багато нового і страшного, але не бійтеся чути це. Не бійтеся питати про це. У свого діда чи бабусі, сусіда чи родича.

Ця трагедія ніколи не повториться. Наша пам'ять не дозволить нікому це зробити.

Це наша історія. Ми не можемо її викреслити з нашої пам'яті. Ми не можемо це забути.

2. Що таке Голодомор?

- Сьогодні ми згадуємо страшну сторінку нашого народу – Голодомор 1932-1933рр. Ця трагедія забрала життя мільйонів наших земляків. В українських селах від голоду помирали і дорослі, і діти.

Але найстрашнішим є те, що голодомор був створений спеціально.

Український народ – свободолюбивий. Проти його свободи боролися у різні способи. Сталін винайшов власний, один з найжорстокіших за усю історію людства. Він залізною рукою впровадив терор і голодну смерть.

Дотепер ми не знаєм імен всіх, хто загинув від голодної смерті. Їх не називали героями. Їм не ставили пам'ятників чиobelісків.

Нас просто заставляли про це забути. Але пам'ять не можна знищити!

3. Як чинився Голодомор?

Насильно забирали всі продовольчі припаси.

Засуджували навіть дітей, які підбирали колоски пшениці на вже зібраних полях.

Штрафували.

Якщо селянин чи колгоспник не виконав план здачі зерна, у нього забирали усе: картоплю, зерно, корову, хату.

Люди розуміли, навіть тим, хто переживе голодну зиму, сіяти навесні не буде чим.

Найбільше від Голодомору постраждали Харківська, Київська, Полтавська, Сумська, Черкаська, Житомирська області.

4. Свідчення очевидця

- Я хочу розповісти вам одну історію з життя – це історія дівчинки Ганни Неласої.

Це була звичайна українська родина. Ганна жила з батьками і 4 братами на хуторі Литвинов у Луганській області. Вони мали свій великий дім, сад, город, пасіку. Завдяки важкій праці батьків, яким завжди допомагали діти, сім'я не знала особливих нестатків.

(Сама Ганна все життя прожила в Росії, тому свої спогади вона розповідала на російській мові.)

«Жили мы мирно, дружно. Сеяли хлеб, выращивали на огороде овощи. У нас была и бахча, было и подворье, где держат скот. Отец был добрым и умелым, он мастерил нам, детям, человечков на ниточках и других зверюшек, делал деревянные ложки. Когда он шёл по хутору, то раздавал конфеты, ребятишки к нему тянулись. А ещё учил неграмотных хуторян грамоте.

Мамочка моя вся в домашних заботах: трое маленьких детей, работа в огороде и по дому.

А потом наступила самая страшная пора жизни нашей семьи. Это был 1931-1932годы. Весной пришли люди «комсомольцы». Угнали овец, забрали лошадь, увели корову. Мама кричала, плакала, мы все трое держались за подол её юбки и ревели.

Потом власти выгнали нас из дома. В лесу мы вырыли землянку. У нас была одна землянка на две семьи, папа, мама, нас трое, сестра, её муж и их трое

детей. Иногда к нам наведывались какие-то люди, чтобы отобрать последнее (!).

- Тоді дівчинка побачила на власні очі, що таке голодна смерть.

- Настала голодная весна 1933 г. Мы выловили и поели сусликов, ежсей, змей – всё, что попадётся, ели всякую траву – лебеду, листья липы, бересту. Когда в хуторе падал скот, его вывозили из хутора, люди из землянок ходили за падалью. Если удавалось залезть на дерево в гнездо сороки или другой птицы, то это был праздник, яйца мы съедали сырыми. Помощи не было ниоткуда никакой.

И наступил страшный голод. Первым от голода умер братик Коля. Около землянки лежала куча хвороста, он упал на неё и умер. Я плакала. А потом умер дядя, потом тётя.

Смерть моих родственников произошла в июне 1933 года. Мне было 7,5 лет. Зайдя в землянку, я увидела свою мамочку, лежащую на лохмотьях с распущенной косой, по лицу ползали вши, живот прирос к спине. Я стала лить ей в рот из бутылки молоко, но оно не проходило. Я плачу... Отец говорит: «Дочка, ей это уже не поможет».

Отец стал бредить...и хрипеть. Я прошу: «Тату, не храпи!» Он умер на второй день после мамы... Мы с братиком остались вдвоём среди мёртвых родственников. Сколько это продолжалось – не знаю.

Нас забрали в ясли. Братика положили на земляной пол под печкой. Он умирал, с его опухшего тела сочилась жидкость. Я сидела рядом, он скрипел зубами и просил огурчик... Братик умер. Его завернули в одеяло и похоронили рядом с яслями...

Часто думала, почему с нашими семьями так поступили, за что выгнали из домов, за какие преступления обрели на голодную, страшную смерть? Я выжила... видимо, так было угодно Богу – оставить меня жить на свете за моих дорогих родителей и братиков – мучеников. Этот ужас и все эти страдания мне пришлось пережить в 8-летнем возрасте.»

Ця історія є лише краплиною в морі людського горя, яке довелося пережити мільйонам українських сімей у 1932-1933рр. Вона доводить, що Голодомор в Україні був спеціально створений. Ця історія в котре доводить, що правда немає кордонів. Її потрібно шукати, а пам'ять шанувати.

5. Голодомор мовою фактів

- У той час, як від голоду умирали мільйони українців, влада продовжувала вивозити зерно за кордон. Також в Україні у той час на повну потужність працювали спиртзаводи, які переробляли зерно на горілку, що йшла на експорт. «У Бабаях був спиртзавод, біля якого знаходилися ями, куди зливалася барда. Голодні люди набирали барду в торбинки, тут же їли її, але від кольок багато хто помирав на місці. Трупи везли на кладовище і заривали, як худобу... Спиртзавод переганяв зерно на спирт – і це при такому голоді!»

Свідчення жінки, яка не назвала себе, 1924р.н.

с. Бабаї, Харківська обл..

«Когда мне было 12 лет, осудили за колоски меня маленького на 5 лет к тяжёлым работам. Мама пухла вместе с сестрой и умерла на моих глазах. Одно спасенье: мыши наносили в норки запасы, землёй обворачивали их в круглых кучках, а мы уже её раздалбливали зимой и забирали эти запасы...»

Петро Оливка, 1921 р. н., смт. Петропалівка

Дніпропетровська обл..

Великий голод 1932-1933 років в Україні забрав життя від 7 до 10 мільйонів невинних людей.

III. Підсумок

- Прошу зараз вшанувати пам'ять мільйонів невинних жертв Голодомору хвилиною мовчання.

IV. Д/з

- Зараз кожен з вас отримає свічку і пам'ятку про ці жахливі голодні для України роки. Саме від вас залежить, щоб не приведи Господь, не повторилось нічого подібного у майбутньому.

Принесіть ці свічки та пам'ятки додому. А в суботу, 22 листопада, о 16 годині, коли на вулиці стемніє, попросіть батьків засвітити і поставити ці свічки на підвіконня так, щоб їх було видно з надвору.

Цих вогників має бути якнайбільше. Вони потрібні для кожного з нас

Ці вогники символізують нашу скорботу і пам'ять про мільйони загублених життів наших українців. Ці вогники зігріють душі загиблих.

Це - знак нашої пам'яті.

Це – символ очищення задля нашого майбутнього.

І цей світ донесете ви самі.

Ми живемо. Живе наш народ. Так буде завжди.